

Jule
EVANGELIET

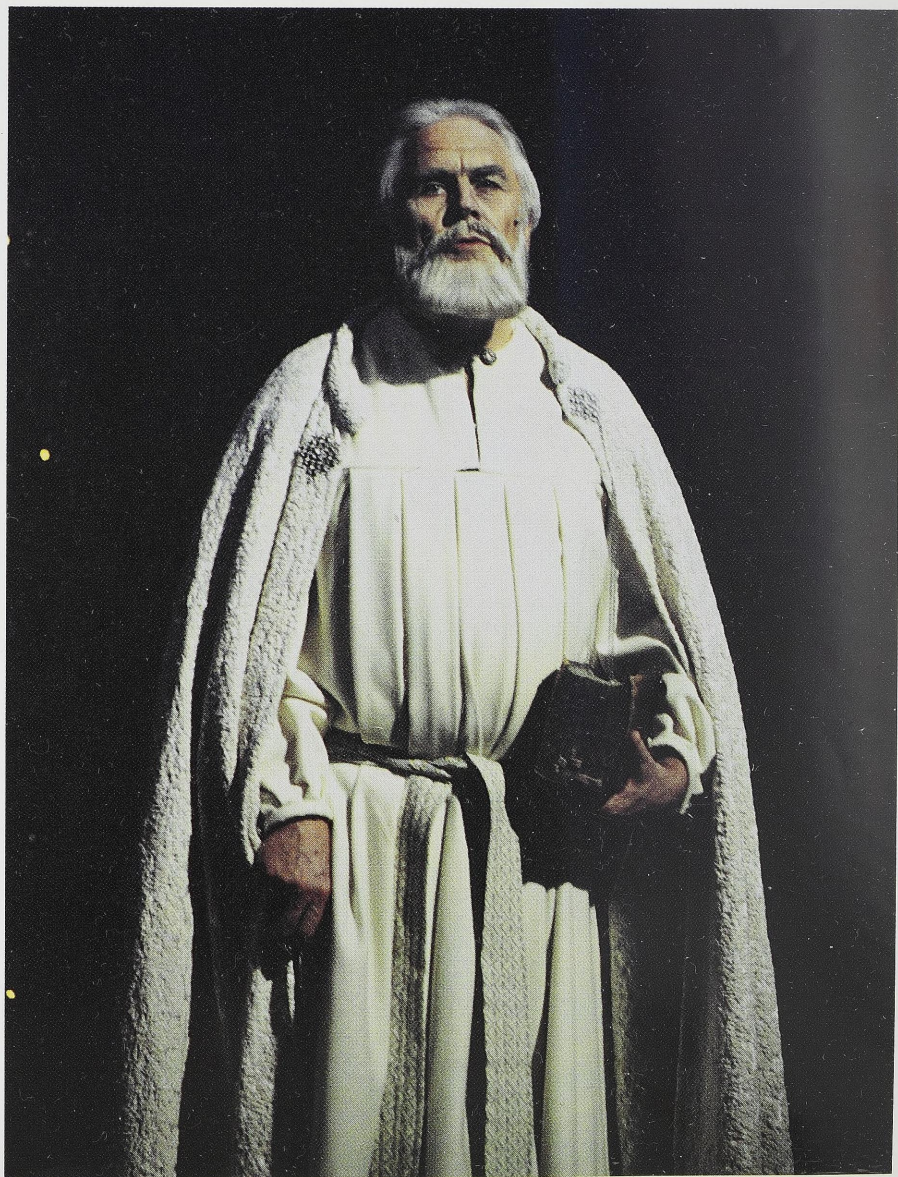
JOLI KJEM

Joli kjem når blomar gror
opp frå krigens brende jord.
Joli kjem som mogen frukt
når me jagar hat på flukt.
Joli kjem som tre or frø
når me deler vatn og brød.
Då i fredens kvite natt
høyrer hyrding songen att.

Joli kjem når blomar gror
opp frå krigens brende jord.
Joli kjem som mogen frukt
når me jagar hat på flukt.
Joli gjer ein ørken grøn
når me byter hemn med bøn.
Då når kjærleikstankar kjem
syng dei ivi Betlehem.

Joli kjem når blomar gror
opp frå krigens brende jord.
Joli kjem som mogen frukt
når me jagar hat på flukt.
Joli kjem som busk frå grus
når me deler land og hus.
Når me tek ein bror i famn
lovsyng englar Jesu namn.

Folketone frå Palestina. Norsk tekst: Erik Hillestad

JESUS VERT FØDD

dei dagane lét keisar Augustus lysa ut at det skulle takast manntal over heile verda. Dette var fyrste gongen dei tok manntal, og det hende medan Kvirinius var landshovding i Syria. Då fór alle

heim, kvar til sin by, og skulle skriva seg i manntalet.

Josef òg fór frå byen Nasaret i Galilea og opp til Judea, til Davidsbyen, som heiter Betlehem, for han høyrde til Davids hus og ætt, og skulle skriva seg der. Maria, festarmøya hans, var med han. Ho venta då barn. Og medan dei var der, kom tida då ho skulle føda, og ho fekk son sin, den fyrstefødde; ho sveipte han og la han i ei krubbe, for det var ikkje rom åt dei i herberget.

Det var nokre gjætarar der i grannelaget, som låg ute og vakta sauene sine om natta. Best det var, stod ein engel frå Herren framfor dei, og Herrens herlegdom lyste kringom dei. Då vart dei fælände redde. Men engelen sa til dei: “Ver ikkje redde! Eg kjem med bod til dykk om ei stor glede som skal timast alt folket. I dag er det fødd dykk ein frelsar i Davids by; han er Kristus, Herren. Og det skal de ha til teikn: De skal finna eit barn som er sveipt og ligg i ei krubbe.”

Brått var det ein stor himmelhær saman med engelen; dei lova Gud og kvad:

“Ære vere Gud i det høgste,
og fred på jorda
blant menneske
som Gud har hugnad i!”

Då englane hadde fare frå dei og attende til himmelen, sa gjætarane til kvarandre; “Lat oss gå inn til Betlehem og sjå dette som har hendt, og som Herren har kunnjort oss.”

Så skunda dei seg dit og fann Maria og Josef og det vesle barnet som låg i krubba. Då dei fekk sjå det, fortalde dei alt som hadde vorte sagt dei om dette barnet. Alle som høyrde på, undra seg over det gjætarane fortalde. Men Maria gøymde alt dette i hjarta sitt og grunda på det. Og gjætarane vende attende, medan dei lova og prisa Gud for det dei hadde høyrte og sett; alt var så som det hadde vorte sagt dei.

Då åtte dagar var lidne og han skulle omskerast, kalla dei han Jesus; det var det namnet engelen hadde nemnt før han var komen i mors liv.

*Det Norske Bibelselskap, 1978
6. opplag 1992*

DET HEV EI ROSA SPRUNGE

Det hev ei rose sprunge
ut av ei rot så grann
Som fedrane hev sunge
Av Jesse rot ho rann,
Og var ei blome blid
midt i den kalde vinter
ved myrke midnattstid.

Om denne rosa eine
er sagt Jesajas ord.
Maria møy, den reine,
bar rosa til vår jord.
Og Herrens miskunnsomt
det store under gjorde
som var i spådom sagt.

Guds rose ljuvleg angar
og skin i jordlivs natt.
Når hennar ljøs oss fangar,
ho vert vår beste skatt.
Me syng i engelag:
No er det fødd ein Frelsar
og natti vart til dag.

Melodi frå mellomalderen. Norsk tekst: Peter Hognestad

DEN VAKRASTE SOGA PÅ JORD

Av Sondre Bratland

*dei dagane
let Keisar
Augustus lysa
ut....” - det
er så vi
kjenner
barndomens
lukt og smak, forventinga sitrande
i kroppen, og ljøs som skin i
mørker.*

Kva er så dette for ei forteljning, som har sett skilje i vår tidsrekning? Det var starten på eit liv som har sett tydelege merke i vår søge. Noko av det vakraste vi har av arkitektur, kunst og handverk er inspirert av forteljninga om mannen frå Nasaret og hans liv frå vogge til grav. Denne søga nådde våre strender for omlag 1000 år sidan. Det endra vår haldning til så mangt. Vår lovgjeving og moral er merkt av søga om Kvite-Krist. Mykje av vår litteratur og musikk er inspirert av dette, ja, ein kan vel seia at det er vanskeleg å vera

utan kjennskap om denne hendinga dersom ein vil forstå historien i vår del av verda.

STENK AV HIMMEL OG LUKT AV JORD. Det som er utfordrande med denne søga, er at ho ikkje berre er vakker. Det er ikkje vakkert at Gud blir fødd av ei ungjente på eit fjøsgolv, mellom dyr. Fødselstallen var ei naudløysing for eit fortvila ungt par, ja, det spørst om det ikkje også var ei naudløysing for Gud. “Han kom til sitt eige, og hans eigne tok ikkje imot han”. Dersom ein heng fast i den romantiske visjonen om stallen som vart lyst opp av “Herrens herlegdom”, kan det opplevast som skuffande når du vitjar denne spesielle fjellhola i Betlehem (som dei seinare har bygt kyrkjer over). Nei, hendinga i stallen er vakker, men ho er òg i den rette tydinga av ordet så “jordnær” som ein kan tenkje seg.

Opp gjennom tida har menneske fortalt kvarandre denne saga frå ætt til ætt, og ein har laga framsyningar av hendinga både i skule, heim, bedehus og kyrkje. Kva er det så som får Det Norske Teatret til å blande seg inn i formidlinga av denne forteljinga? Er det ein trend i tida? I så fall er det ein trend som har vart i om lag 2000 år, og det ville på ein måte ha vore merkeleg om ein ikkje også ved teatret let ein så sentral tekst i vår litteratur få si sceneframsyning.

RITUAL OG TRADISJON er hjarteleg velkomne i vår norske julefeiring. Sjølv om vi lever i ei tid der alt skal vera raskt og stendig nytt, så vil vi, både vaksne og barn, ha juleskikkar, rituale som noko ein kan vera sikker på kjem att kvar jul. Det er lett å snakke om skikkar når det gjeld mat i jula, men det er så mykje meir. Det er ting me berre tar fram til jul, det er songar vi berre syng då, og det er for mange eit møte med Lukas kap.2, frå vers 1.

I min barndom var det ein liten familie samla rundt eit vakkert pynta bord. Det var nyfiska aure på bordet, det var fiskesuppe og flatbraud som mor hadde baka til jul, det lukta ei blanding av fiskesuppe og gran-tre, det var varmt og ljost, og far reinska stemma og las det gamle velkjende juleevangelium. Så song vi, så hadde vi måltid - eit måltid for kropp og sjel og ånd.

Kva er det for lyse tonar?

*Kva er det for lyse tonar
som syng over snøkvitt land
og bivrar i tusen bølger
lik dønning av hav mot strand?*

*Kva er det for søg i lufta
og skimring av stjerneeld?
- Å det er vår einslege gamle jord
som juleftansvesper held.*

*Kva er det for blad som vendest
i kjertelyset på bord?*

*Det glimtar av gull i kanten
og gøymer så dyre ord.*

*Kva er det for makt i orda -
det blenkjer tårer på kinn?
Det er Det Gamle Evangelium
som vermer eit islagn sinn.*

*“Det hende seg i dei dagar”,
slik lyder det enn ein gong.
Om syngjande engleherar
og barnet i stallen trong.
Om ordet som fann sin bustad
blant menneskeborna små.
Slik valde han som vart alles tenar
å vise sin storleik på.*

*Slik gjestar han enno jorda
og bed om å koma inn.
Å, steng ikkje alle dører
men møt han med barnleg sinn.
Kva er det som stille klemtar,
med lengtande heimsleg lyd?
Å det er dei vigde kyrkjeklokker
som folket til høgtid byd.*

Ingebjørg Kasin Sandsdalen

Det syns å vera eit særleg sug hjå folk i myrketida etter å oppleva noko vakkert, noko varmt og religiøst. Lat ei oppleving av denne vakre saga sige inn og fylla tomromet som måtte vera der etter det jag og mas som stel kreftene våre i kvardagen. God jul!

Helsing Forteljaren

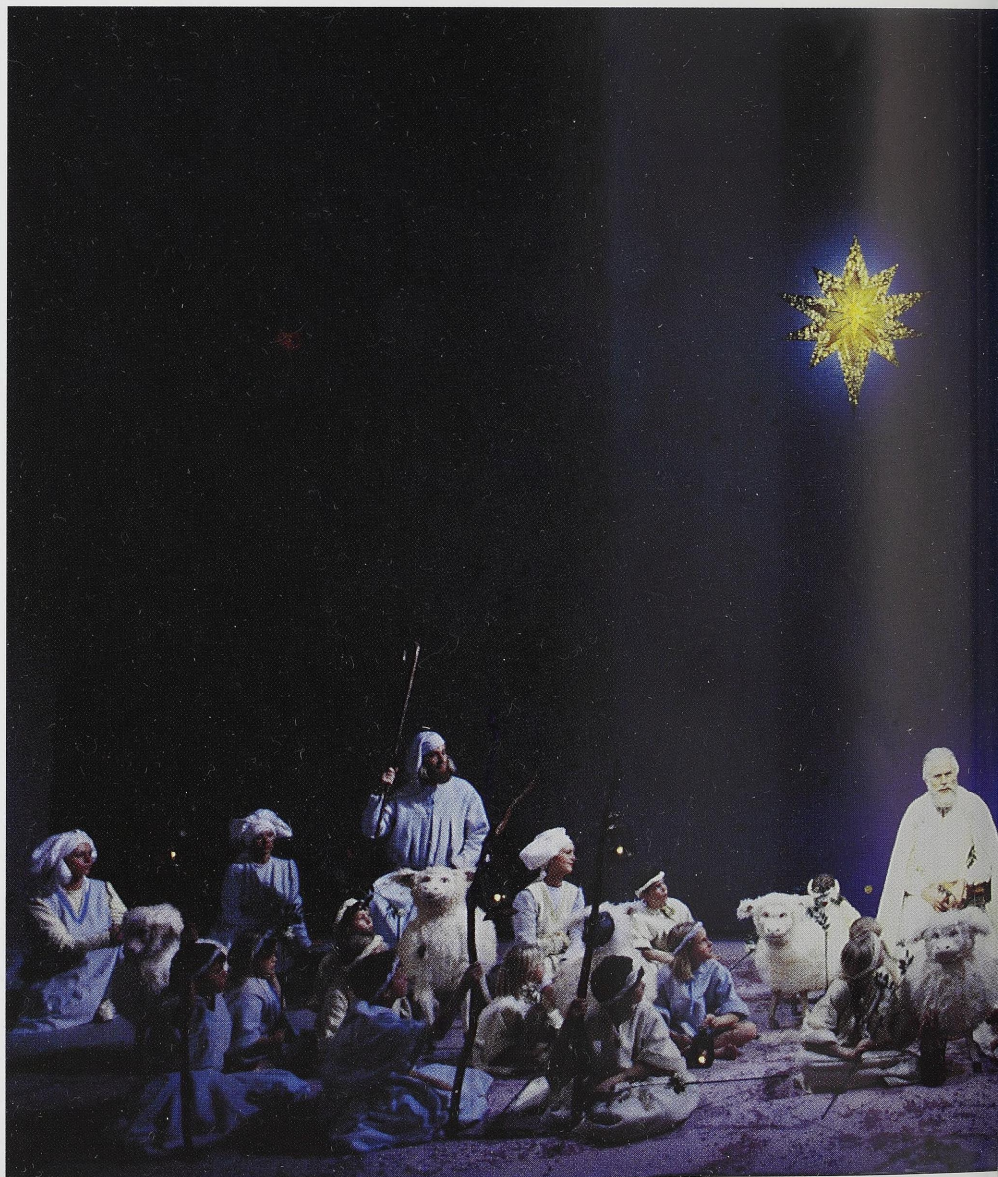

JULEEVANGELIET

Dramatisert av
BENTEIN BAARDSON
OG BODIL KVAMME

Regi
BENTEIN BAARDSON
Musikk
IVER KLEIVE
Scenografi
HELGE HOFF MONSEN
Lysdesign
KRISTIN BREDAL
Produksjonsdramaturg
BODIL KVAMME
Musikalsk produsent
EGIL MONN IVERSEN

Forteljar
SONDRE BRATLAND
Maria
INGEBORG HUNGNES
Josef
SVERRE SOLBERG
Engelen Gabriel
PAUL ÅGE JOHANNESSEN
Vismannen Melchior
BJØRN JENSEG
Vismannen Balthazar
MAGNE LINDHOLM
Vismannen Kaspar
ØYVIN BERVEN
Herodes
STÅLE BJØRNHAUG
Øvsteprest
LASSE KOLSTAD

Skriftlærde
PER ARNE SKAR, TERJE BJØRKVOLD,
SVENN BERGLUND

Herodes' hoff
RUTH FASTING, KARI HÆG,
WENCHE LUND, TONE BRAATEN,
ANNE VADA/LINN ANDREA FUGLSETH,
ELLEN DREVVATNE

Gjetaren Josva
SVENN BERGLUND

Gjetaren Jacob
PER ARNE SKAR

Gjetaren Daniel
TERJE BJØRKVOLD

Teofilus
HANS FREDRIK LØVOLD/
ODA FAREMO LINDHOLM

Gjetarborn
BARNEKOR FRA NORGES KFUK/KFUM:
ELLINGSRUD BARNEKOR
VOKSEN BARNEGOSPEL

Landsbykvinner
RUTH FASTING, KARI HÆG,
WENCHE LUND

Kor
TONE BRAATEN, ANNE VADA/
LINN ANDREA FUGLSETH, ELLEN
DREVVATNE

Musikarar
SVEIN JOHANN OSE
ROLF MALM
PER LØBERG
SVENN ERIK KRISTOFFERSEN
GUNNAR AAS

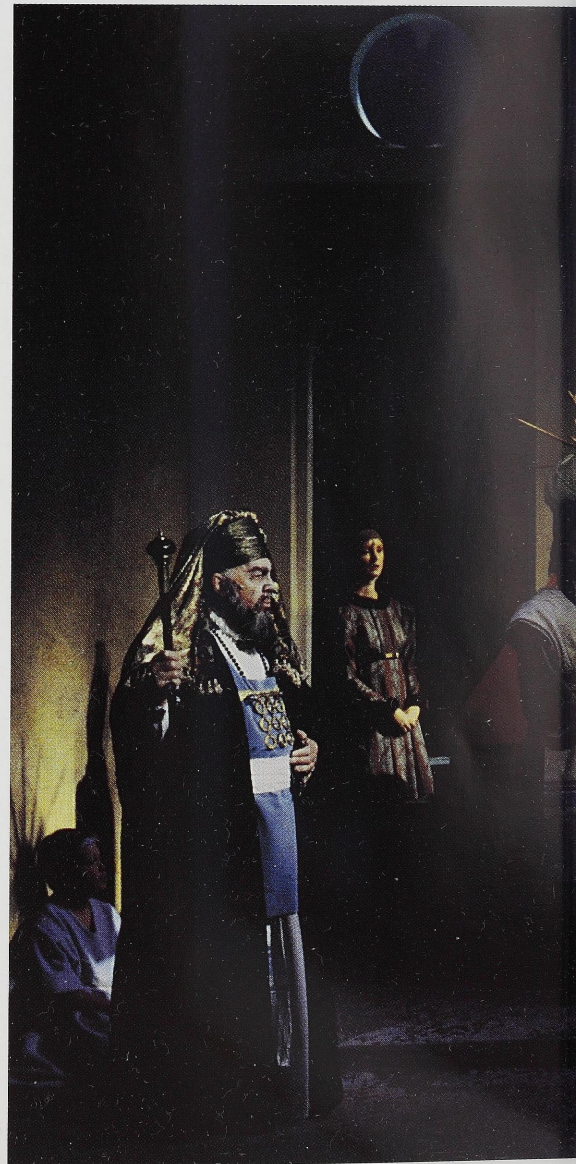
Inspisient
Maske
Lyd
Musialsk innstudering
Rekvisitør
Sufflør
Lysassistent
Scenekoordinatorar

Prosjektleiar

BRITA GAARDER
BARBRO H. HAUGEN
MARTIN HAGFORS
KARI STOKKE
TONJE BUER
ANNE FLADMOE
KINE LYHOLM JOH.
STEINAR AARNES/
WOJCIECH PIWARSKI
MARTIN MUSTO

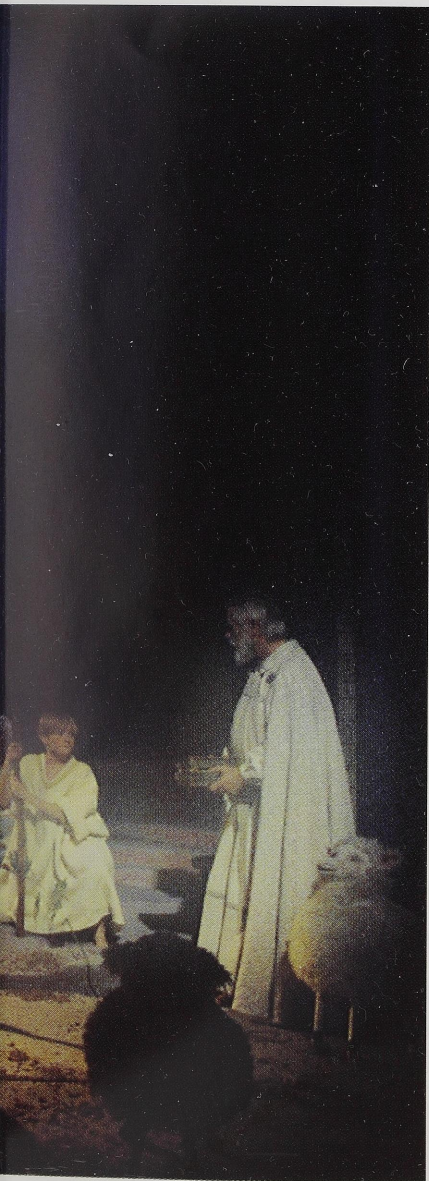
Redaksjon: Bentein Baardson, Bodil Kvamme, Helge Hoff Monsen, Ola E. Bø, Signe Bjørvik
Formgeving: Knut-Jarle Hvitmyhr
Foto: Erik Berg
Trykk Falch Fargetrykk AS

Première på Hovudscenen 29. november 1996

DEN FAGRASTE ROSA

Den fagraste rosa er funni,
ho opp millom klunger er runni:
Vår Jesus, den dyraste blomen,
rann opp av ei ætt under domen.

For sidan me miste den æra
Guds bilet i hjarta å bera,
Låg verdi i øyda og villa
og dauden oss herjade illa.

Men Herren ei rosa let bløma,
att verdi til sæla og søma
God ange til himmels ho sender,
vår jord til Guds hage omvender.

Folketone. Tekst: Brorson/Blix

JULEEVANGELIET

Av Bentein Baardson og Bodil Kvamme

et europeiske middelalderteatret oppstod i kyrkja med høgalteret som sentrum.

Utgangspunktet var gudstenesta, både i form og innhald. Dei første spora av ei teaterform kan ein finne i såkalla tropar. Dette var ein vekselong som opphavleg hadde sin heilt liturgiske karakter, og som fekk sin spesielle plass innanfor ramma av spesielle festgudstenester, framfor alt ved påske og jul. Dei teatrale innslaga i kyrkja fungerte som ein biletbibel - eit folkeleg, liturgisk drama.

I løpet av eit par hundre år vart desse geistlege tropane vidareutvikla ved at teatret vart flytta ut av kyrkja til torgplassar og marknad der gjøglarane og skodespelarar var dei viktigaste

aktørane. Dette danna etter kvart utgangspunktet for dei meir verdslege mysteriespela og juleopptoga. Denne tradisjonen er framleis levande i store delar av Europa.

I mange norske byar hadde vi dei såkalla stjernegut-opptoga heilt fram til det førre hundreåret. Fremst i dette opptoget gjekk ein gut som bar Julestjerna, (symbolet på Jesu fødsel). Bak han følgde så Dei tre Heilage Kongar, deretter Judas med innsamlingsbøssa, Maria som bar på barnet, Josef (framstilt som ein gamal tømmermann) og til slutt Herodes og tenarane hans. Det var latinskolegutar og lærarane deira som var med i opptoget. Dei gjekk frå hus til hus - stjerneberaren svinga på stjerna, og dei medverkande song. Alle venta på at pengebøssa skulle fyllast opp, slik at Latinskolen fekk middel til forlengd drift.

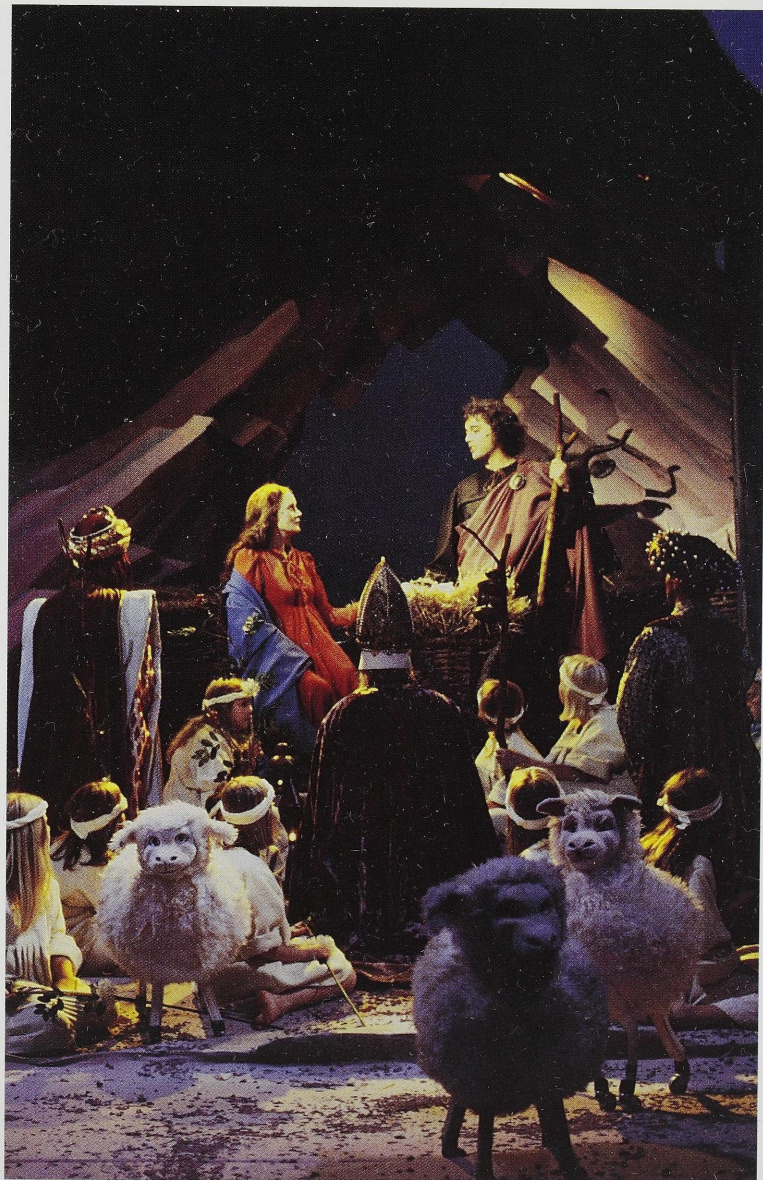
I vårt hundreår er det etter kvart blitt ein tradisjon å framføre Juleevangeliet i dramatisert form på skolar og i foreiningar. Sjølv julekrubba har fått sine miniatyrtugåver i kyrkjer, klasserom, forretningar, forsamlingslokale og heimar.

Juledramaet syner fødsel - glede og håp. Denne bodskapen er hos oss først og fremst blitt boren fram gjennom den folkeleg-religiøse songtradisjonen. Vi har ei rekkje mellomalder-balladar og salmar som framleis lever vidare i samband med julehøgtida. Fleire av desse songane og balladane er fletta inn i denne tilrettelegginga. Tekstene vi gjer bruk av, er i hovudsak henta frå Lukas-evangeliet og Matteus-evangeliet, men vi har også henta vers frå Johannes-evangeliet, Profeten Esaias, Davids- salmane og Salomos Høgsong. I vår samanheng var det og naturleg å flette inn hymner og religiøs

dikting frå mellomalderen: “Lilja”
(Munken Eystein Aasgrimson - 14.
hundre-året) Conditor alme siderum
(Italiensk hymne 5. h.å.), Lux est
orta gentibus (Fransk hymne
11. h.å.) Ave maris stella (7-9 h.å.)

Den tilrettelegginga av Juleevangeliet
som de møter i kveld, er blitt til i
skjeringspunktet mellom den
bibelske historia og den religiøse,
folkelege songtradisjonen og
diktinga. Kontrastane mellom den
arkaiske og den meir poetiske
forteljartradisjonen kan setje både
tida og historia i eit perspektiv som
vi vonar skal verke samlande for
dagens publikum. Historia om
uskuld, barnet som vart fødd inn i ei
verd av svik, har ein bodskap så
mektig at det forvandla ei heil verd.
For inne i oss har vi alle eit
Betlehem.

(Til nynorsk ved Signe Bjørvik)

IVER KLEIVE

tok kantoreksamen i Oslo i 1972 og tysk statseksamen i orgel solospill på musikkhøgskolen i München i 1976. Iver Kleive har deltatt på eit par hundre plateinnspelningar som utøvar, arrangør og komponist. Hans musikalske spekter femner dei fleste genre, frå rock'n roll via klassisk orgelmusikk til samtidsmusikk. Kleive har turnert i Europa og USA som solist bl.a med Oslo Filharmoniske Orkester under Mariss Jansons. Han har i mange år arbeid med norsk folkemusikk saman med Sondre Bratland og Knut Reiersrud. Musikken til Juleevangeliet er Iver Kleives debut som scenekomponist.

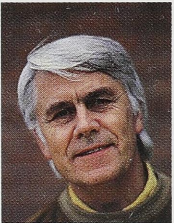
INGEBORG HUNGNES

har Diplomeksamen fra Norges Musikkhøgskole, der ho studerte under Aase Nordmo Løvberg. Hungnes har ein allsidig bakgrunn både innan klassisk og lettare musikk. Ingeborg Hungnes har turnert for Rikskonsertane, og ho har vore solist i oratorier og kyrkje-musikalske verk over heile landet. I fjor spela ho alle kvinnerollene i framsyninga No skin det sol , ein musikalsk kabaret av Vidar Sandem om nordmørsdiktaren Hans Hyldbakk. Ho har tidlegare gjesta Det Norske Teatret i musikalane Sweeney Todd og Les Miserables.

ANNE VADA (alternierende Maria)

er utdanna ved Norges Musikkhøgskole, og har sidan 1990 vore frilansar. Vada har deltatt på ei rad CD-produksjonar, og kom i fjor haust ut med sin første solo-CD. Anne har tidlegare arbeid mykje saman med Sigmund Groven, Iver Kleive og Kjetil Bjerkestrand. Ho har dessutan spela den kvinnelege hovudrolla i Bjørn Kruses opera-musical "Adam" . Anne Vada har vore medlem av koret Grex Vocalis der ho ofte hadde solist-opdrag.

SONDRE BRATLAND

var ein av dei fyrste til å sprengje grensene for folkemusikk og dermed nå nye publikumsgrupper. Hans tolkingar av religiøse folketonar har gjeve nytt liv til engasjerande materiale. I 1983 fekk han Spellemannsprisen for "Pilgrimens Sangbok". Seinare har han gjeve ut sju soloalbum.

Som sangsolist har han utvikla mange nye prosjekt i samarbeid med musistarar frå ulike sjangerar. Saman med jazzmusistarar som Nils Petter Molvær og Nana Vasconcelos har han utvikla spennande musikk i grenselandet mellom folkemusikk og jazz, og saman med Iver

Kleive, Knut Reiersrud, Annbjørg Lien og Knut Buen har han halde kyrkjekonsertar i mange av kyrkjene våre. I samarbeid med Kjetil Bjerkestrand har han komponert musikken til "Rekved", eit tingingsverk til 1000-års jubileet på Moster. Han har dessutan samarbeidd med komponistar som Per Indrehus, Henning Sommerro, Ketil Hvoslef og Arne Nordheim.

2140)

MITT HJARTE ALLTID VANKAR

Mitt hjarta alltid vankar
i Jesu føderom,
der samlast mine tankar
som i sin hovudsum,
Der vert mi uro stilna,
der har mi tru sin skatt;
Eg kan deg aldri gløyme,
velsigna julenatt!

Den myrke stall skal vera,
så fager som eit slott,
Der kan eg dagleg lære
å gløyme hån og spott
Der kan med takk eg finne
ein skatt som ei forgår
Når underet i stallen meg
heilt til hjarta når.

No vil eg gjerne opne
mitt hjarta og mitt sinn
og glad av lengting sukke:
Kom Jesus til meg inn!
Det er kje framand bustad,
nei den er kjøpt av deg,
så skal du alltid vera,
i hjarta her hjå meg.

*Folketone. Tekst: H. A. Brorson
Til nynorsk ved Sondre Bratland*

Depotbiblioteket

97sd 21 401

HOVUDSCENEN

Til 19. desember
OM MUS OG MENN

Til januar
GOD JUL OG GODT NYTTÅR

Première 29. november
JULEEVANGELIET

Première 17. januar
MISANTROPEN

8.-16. november
DEN FORDØMTE NORDLENDINGEN

SCENE 2

Frå 10. desember
AV MÅNESKIN GROR DET INGENTING

Première 4. januar
SKYBROT

Première 1. februar
RITTER DENE VOSS

Med atterhald om endringar

PRØVESALEN

Frå 30. november
EIN SØRGJELEG TIME MED TOM
TELLEFSEN - KANSKJE TO!

Première 8. januar
FREDAG

det norske teatret

